

رسانه به مثابه ابزاری است که موجب تغییر در فرم و محتوای هیأت سنتی شده است. به نحوی که تعامل یک سوپه و مرسوم هیأت سنتی به سمت تعامل دوسویه در حال تغییر است. این تغییر که از ضبط جلسات بر روی نوار کاست آغاز شد، با شروع همه گیری کرونا و برگزاری هیأت مجازی در شبکه های اجتماعی به تمامی رخ نمود. مقاومت در برابر روند چنین تغییری زمانی می تواند موجه باشد که مبتنی بر اصالت هدف طراحی شده باشد و نه صرفاً پاسداشت سنن پیشین.

اشاره

هیأت به عنوان یکی از قالب های برگزاری مناسک دینی که کارکردهای متنوعی پیدا کرده و تا حد یک نهاد اجتماعی پیش رفته است که هم کارکردهای رسانه ای و هم کارکردهای اجتماعی (مثل خیریه، اجمن ها و...) را پیدا کرده، همواره با دیگر نهادها از جمله نهاد رسانه در ارتباط وثیق بوده

است. چه مقدار رسانه ها، قواعد و تعاملات آنها بر هیأت و نوع برگزاری آنها تأثیر گذاشته است؟ این سوالی است که در این سطور در تلاش هستیم تا بر اساس یک نظریه ی مطرح در فضای جامعه شناسی ارتباطات با عنوان «رانه ای شدن» پاسخی به آن ارائه دهیم.

نظریه رسانه ای شدن

نهادهای اجتماعی که خود ساختارهایی برای پاسخگویی و رفع نیازهای نسبتاً ثابت جوامع بشری هستند (مثل نهاد خانواده، نهاد آموزش و...) هر کدام قوانین و قواعد و در یک کلام دنیایی نسبتاً متفاوت دارند. البته برخی نهادها با

یکدیگر در حوزه های مختلف هم پوشانی داشته و خروجی های خود را در رابطه و تعامل با دیگر نهادهای اجتماعی تنظیم می کنند.

به طور مثال نهاد بازار، گاهی اوقات تحت تأثیر تصمیمات سیاسی در نهاد دولت قرار می گیرد. در این میان، رسانه نیز یک نهاد اجتماعی است که کارکردهای مختلف داشته و نیازهای مختلفی از جمله اطلاع رسانی، سرگرمی و

بسیج عمومی را پاسخ می گوید. ادعای اصلی نظریه ی رسانه ای شدن، این است که میزان هم پوشانی نهاد رسانه با دیگر نهادها روز به روز بیشتر می شود و این به آن معنا است که تعامل و ترابط میان رسانه و نهادهای مختلف روز به روز افزایش میابد. مثلاً در نهاد سیاست، یک نامزد انتخاباتی برای انتخاب شدن در یک انتخابات بیش از پیش باید تعامل با رسانه ها را بلد باشد، و حتی بایستی اعلام سیاستها و تصمیمات خود را با در نظر گرفتن اقتضات رسانه ای انجام دهد. البته رسانه ای شدن، یک مسیر یک طرفه نیست و تأثیرات نهادها بر یکدیگر، تأثیراتی متقابل است.

رسانه ای شدن، یک مسیر یک طرفه نیست، و تأثیرات نهادها بر یکدیگر، تأثیراتی متقابل است. به این معنا که مثلاً در رسانه ای شدن سیاست، همان مقدار که سیاست از رسانه تأثیر می پذیرد، رسانه ها نیز از سیاست متاثر خواهند شد.